

Wsparcie studentów studiów niestacjonarnych przez ich rodziny i pracodawców w trakcie procesu studiowania – w świetle wyników badań

Supporting students of extension studies by their
families and employers during the studies
– in the light of survey results

Słowa kluczowe: studia niestacjonarne, student, pracodawcy.

Key words: extension studies, student, employers.

Abstract. Studies constitute a considerable challenge for students of extension studies. They are related to intellectual as well as financial and organizational efforts. In spite of the above mentioned, determination of young people with regard to learning at the level of higher studies is significant. More and more often students continue studies at two faculties with the belief that their chances at the labour market will considerably increase. However, very often a financial aspect is a real barrier to be overcome in order to undertake studies. There are reported cases of changing the type of the course of studies, that is, from the full-time into the extension course during the studies. The article presents survey results which attempt to provide responses to questions referring to the degree of the support obtained by students of extension studies from their families and employers.

Wprowadzenie. Trudny rynek pracy jest silną motywacją jednostki do podejmowania studiów. „Współczesny rynek pracy – coraz bardziej ograniczony – oczekuje na pracownika z aktualną wiedzą i dobrą orientacją w realiach zawodu”¹. Dlatego też „Umiejętność kształtowania, planowania swojej ścieżki zawodowej, kariery zawodowej to (...) ważny aspekt w dynamicznie zmieniającym się rynku pracy”². Decyzję o kształceniu na poziomie wyższym podejmują zarówno absolwenci szkół ponadgimnazjalnych, jak i osoby pracujące. Dyplom uczelni nadal poważnie wzmacnia szanse zatrudnienia.

¹ J. Michalak-Dawidziuk, *Praktyczny wymiar kształcenia na poziomie studiów wyższych a współczesny rynek pracy*, (w:) ANNALES UMCS, sectio J, PAEDAGOGIA – PSYCHOLOGIA, 2013, vol. XXVI, 1–2, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2013, s. 101.

² I. Kust, *Wyzwania dla edukacji permanentnej wobec zmieniającego się rynku pracy*, [w:] I. Janicka, M. Znajmiecka-Sikora (red.) *Rodzina i kariera. Równoważenie czy konflikt ról*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, s. 315.

„Mówi się dziś i pisze nie tylko o społeczeństwie uczącym się (*learning society*), lecz przede wszystkim o społeczeństwie wiedzy (*knowledge society*)”³.

„Wiedza postrzegana jest zatem jako główna siła napędowa rozwoju nowoczesnej gospodarki europejskiej”⁴.

Podstawą gospodarki opartej na wiedzy jest wysoko kwalifikowany pracownik. „Przesłanie Unii Europejskiej dotyczące tworzenia Gospodarki Opartej na Wiedzy (*Knowledge-Based Economy*) oznacza gospodarkę funkcjonującą w oparciu o wysoko kwalifikowanych pracowników (*kapitał ludzki*) dysponujących zarówno rzetelną wiedzą, jak i umiejętnościami: informatycznymi i językowymi. To także osoby twórcze, kreatywne, efektywnie działające na rzecz nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki”⁵.

Stąd „Wykształcenie, podobnie jak zdrowie, często uważa się za niepodważalne dobro społeczne, do którego każdy ma prawo”⁶. Teza ta odnosi się do wszystkich poziomów kształcenia. Sieć publicznego i niepublicznego szkolnictwa w Polsce, w tym wyższego, ułatwia ich dostępność. Także dwustopniowy charakter studiów – obowiązujący na większości kierunków – ułatwia dostęp do edukacji co najmniej na poziomie studiów pierwszego stopnia (*licencjat*). Jednakże decyzja o podjęciu studiów staje się coraz trudniejsza. Przyczyną tego jest niepewna sytuacja ekonomiczna kandydata na studia lub niewielkie zainteresowanie pracodawcy rozwojem zawodowym pracownika, wynikającym często z braku stabilności firmy spowodowanej kryzysem finansowym na świecie. Dlatego też każda forma wsparcia – zarówno ze strony rodziny, jak i pracodawców – wydaje się cenna dla studenta.

Ramy teoretyczne. W lipcu 2015 r. przeprowadziłam badania w niepublicznej uczelni w Warszawie, których celem było poznanie opinii studentów ostatniego roku studiów pierwszego stopnia (*licencjat*) na kierunkach administracja, pedagogika oraz zarządzanie na temat ich wsparcia w trakcie studiów, jakie uzyskali ze strony rodziny i pracodawców. Grupa badawcza liczyła 105 studentów studiów niestacjonarnych, w tym 80 kobiet oraz 25 mężczyzn. Na ogólną liczbę 105 studentów w badaniach uczestniczyło 95 studentów pracujących, w tym 73 kobiety i 22 mężczyzn oraz 10 bezrobotnych, w tym 7 kobiet i 3 mężczyzn. Średnia wieku wynosiła 28 lat.

Poniższa tabela prezentuje grupę badawczą w podziale na kierunki kształcenia i płeć.

³ R. Nowakowska-Siuta, *Szkolnictwo wyższe w wybranych krajach Europy Zachodniej po II wojnie światowej*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2007, s. 5.

⁴ I. Kust, *Rola pracodawców w kształtowaniu sylwetki absolwenta uczelni*, [w:] ANNALES UMCS, sectio J, PAEDAGOGIA – PSYCHOLOGIA, 2013, vol. XXVI, 1–2, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2013, s. 118.

⁵ J. Michalak-Dawidziuk, *Lifelong learning – potrzeba współczesnego rynku pracy czy całonocna autokreacja człowieka?* [w:] I. Paszenda, R. Włodarczyk, *Transgresja w edukacji*, T. 2 Impuls, Kraków 2014, s. 214.

⁶ A. Giddens, *Socjologia*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2012, s. 833.

Tabela 1. Grupa badawcza w podziale na kierunki kształcenia i płeć oraz pracujących i bezrobotnych

Kierunek	Liczba badanych	Kobiety			Mężczyźni		
		Ogółem	Pracujące	Bezrobotne	Ogółem	Pracujący	Bezrobotni
Administracja	18	14	10	4	4	4	0
Pedagogika	25	16	15	1	9	9	0
Zarządzanie	62	50	48	2	12	9	3
Ogółem	105	80	73	7	25	22	3

Podmiotem badań byli studenci studiów pierwszego stopnia.

W badaniach została zastosowana metoda sondażu diagnostycznego, technika ankiety, natomiast narzędziem badawczym był – opracowany przeze mnie – kwestionariusz ankiety.

Prezentacja wyników badań. W niniejszym artykule zaprezentowane zostały częściowe wyniki badań. W ramach badań zwrócono się do respondentów z następującymi pytaniami:

1. W jakim stopniu studenci uzyskują wsparcie ze strony rodziny w trakcie studiów?
2. Jakiego typu wsparcia udzieliła rodzina studentom w trakcie studiów?
3. W jakim stopniu studenci uzyskują wsparcie ze strony pracodawców w trakcie studiów?
4. Jakiego typu wsparcia udzielili pracodawcy studentom w trakcie studiów?

Pytanie 1. W jakim stopniu studenci uzyskują wsparcie ze strony rodziny w trakcie studiów?

Na ogólną liczbę 105 badanych, 30 respondentów zadeklarowało wsparcie ze strony rodziny w stopniu bardzo wysokim, 39 w stopniu wysokim, 17 w stopniu średnim, 4 w niskim, 3 w bardzo niskim, 12 osób nie udzieliło odpowiedzi.

Wśród 80 badanych kobiet, 21 zadeklarowało wsparcie ze strony rodziny w stopniu bardzo wysokim, 34 w stopniu wysokim, 11 w średnim, 3 w stopniu niskim, 2 w bardzo niskim, 9 kobiet nie udzieliło odpowiedzi.

Na 25 mężczyzn – 9 zadeklarowało wsparcie ze strony rodziny w stopniu bardzo wysokim, 5 w stopniu wysokim, 6 w stopniu średnim, 1 w niskim, 1 w stopniu bardzo niskim, 3 nie udzieliło odpowiedzi.

W podziale na poszczególne kierunki kształcenia uzyskałam następujące wyniki badań:

Administracja. Na ogólną liczbę badanych 14 kobiet – 6 (w tym 4 pracujące i 2 bezrobotne) wskazało odpowiedź w stopniu bardzo wysokim, 7 (6 pracujących i 1 bezrobotna) w stopniu wysokim oraz 1 (pracująca) nie udzieliła odpowiedzi. Żadna z respondentek nie wskazała odpowiedzi w stopniu średnim, niskim i bardzo niskim.

Jednocześnie na 4 badanych mężczyzn (wszyscy pracujący) – 1 wskazał odpowiedź w stopniu wysokim oraz 3 w średnim. Nikt nie wskazał odpowiedzi w stopniu bardzo wysokim, niskim oraz bardzo niskim.

Pedagogika. Na 16 badanych kobiet – 4 (w tym 3 pracujące i 1 bezrobotna) wskazały odpowiedź w stopniu bardzo wysokim, 6 (wszystkie pracujące) w wysokim, 4 (3 pracujące i 1 na urlopie wychowawczym) w średnim, 1 (pracująca) w bardzo niskim, 1 (pracująca) w ogóle.

W grupie 9 badanych mężczyzn (wszyscy pracujący) – 4 wskazało odpowiedź w stopniu bardzo wysokim, 1 w wysokim, 1 w średnim, 1 w bardzo niskim, 2 nie udzieliło odpowiedzi.

Na 50 badanych kobiet – 11 (w tym 9 pracujących i 2 bezrobotne) w stopniu bardzo wysokim, 21 (wszystkie pracujące) w stopniu wysokim, 7 (wszystkie pracujące) w stopniu średnim, 3 (wszystkie pracujące) w stopniu niskim, 1 (pracująca) w bardzo niskim, 7 (wszystkie pracujące) nie udzieliło odpowiedzi.

Na 12 mężczyzn – 5 respondentów (w tym 4 pracujących i 1 bezrobotny) wskazało odpowiedź w stopniu bardzo wysokim, 3 (2 pracujących i 1 bezrobotny) w stopniu wysokim, 2 (1 pracujący, 1 bezrobotny) w średnim stopniu, 1 (pracujący) w niskim, 1 (pracujący) nie udzielił odpowiedzi.

Pytanie 2. *Jakiego rodzaju wsparcia udzieliła rodzina studentom w trakcie studiów?*

Na ogólną liczbę 105 respondentów, 55 zadeklarowało wsparcie organizacyjne ze strony rodziny, 9 finansowe, 10 zarówno organizacyjne, jak i finansowe, 3 wsparcie emocjonalno-mentalne, 28 nie udzieliło odpowiedzi na pytanie.

Wśród 80 respondentek – 39 (36 pracujących i 3 bezrobotne) zadeklarowało uzyskanie od rodziny wsparcia organizacyjnego, 8 (6 pracujące i 2 bezrobotne) finansowego, 10 (9 pracujących i 1 bezrobotna) zarówno organizacyjne, jak i finansowe, 2 pracujące uzyskały wsparcie emocjonalne, 21 (wszystkie pracujące) nie udzieliły odpowiedzi.

Na 25 badanych mężczyzn – 16 (wszyscy pracujący) zadeklarowało uzyskanie wsparcia organizacyjnego, 1 osoba pracująca – finansowe, 1 respondent pracujący – w odpowiedzi różne określił otrzymaną pomoc jako mentalną oraz 7 (4 pracujących i 3 bezrobotnych) nie udzieliło odpowiedzi.

Administracja. Na ogólną liczbę badanych 14 kobiet, 7 (5 pracujących i 2 bezrobotne) zadeklarowało uzyskanie wsparcia organizacyjnego, 3 (2 pracujące i 1 bezrobotna) finansowego oraz 4 (wszystkie pracujące) nie udzieliły odpowiedzi.

Jednocześnie na 4 badanych mężczyzn (wszyscy pracujący), 2 organizacyjne, 1 finansowe i 1 w odpowiedziach różne określił uzyskane wsparcie jako mentalne.

Pedagogika. Na 16 badanych kobiet – 7 (6 pracujących i 1 bezrobotna) zadeklarowało uzyskanie wsparcia organizacyjnego, 2 osoby pracujące uzyskały wsparcie finansowe, 3 osoby pracujące – organizacyjne i finansowe, 2 osoby pracujące nie udzieliły odpowiedzi, 2 osoby pracujące uzyskały wsparcie emocjonalne.

W grupie 9 badanych mężczyzn (wszyscy pracujący) – zadeklarowali uzyskanie pomocy organizacyjnej.

Zarządzanie. Na 50 badanych kobiet – 25 (pracujące) deklarowało uzyskanie wsparcia organizacyjnego, 3 (2 pracujące i 1 bezrobotna) finansowego, 7 (6 pracujących i 1 bezrobotna) zadeklarowało uzyskanie wsparcia organizacyjnego i finansowego, 15 (wszystkie pracujące) nie udzieliło odpowiedzi.

Na 12 mężczyzn – 5 (pracujący) deklarowało uzyskanie wsparcia organizacyjnego, 7 (4 pracujących i 3 bezrobotnych) nie udzieliło odpowiedzi.

Pytanie 3. W jakim stopniu studenci uzyskują wsparcie ze strony pracodawców w trakcie studiów?

Na ogólną liczbę 105 badanych 9 zadeklarowało wsparcie ze strony pracodawców w stopniu bardzo wysokim, 18 w stopniu wysokim, 24 w stopniu średnim, 7 w stopniu niskim, 27 w stopniu bardzo niskim, 20 nie udzieliło odpowiedzi.

Wśród 80 badanych kobiet, 5 zadeklarowało wsparcie ze strony pracodawców w stopniu bardzo wysokim, 16 w stopniu wysokim, 17 w stopniu średnim, 7 w stopniu niskim, 19 w stopniu bardzo niskim, 16 nie udzieliło odpowiedzi.

Na 25 badanych mężczyzn – 4 deklarowało wsparcie ze strony pracodawców w stopniu bardzo wysokim, 2 w stopniu wysokim, 7 w stopniu średnim, 0 w stopniu niskim, 8 w stopniu bardzo niskim, 4 osoby nie udzieliły odpowiedzi (w tym 3 pracujące i 1 bezrobotna).

Administracja. Na ogólną liczbę badanych 14 kobiet, 1 kobieta zadeklarowała wsparcie pracodawców w bardzo wysokim stopniu, 2 w wysokim, 5 w średnim stopniu, 2 w bardzo niskim, 4 nie udzieliły odpowiedzi (osoby bezrobotne).

Jednocześnie na 4 badanych mężczyzn (wszyscy pracujący) – 1 deklarował wsparcie ze strony pracodawców w stopniu w średnim i 3 w bardzo niskim.

Pedagogika. Na 16 uczestniczących w badaniach kobiet – 1 zadeklarowała wsparcie pracodawców w wysokim stopniu, 4 w stopniu średnim, 1 w stopniu niskim, 9 osób w stopniu bardzo niskim, 1 nie udzieliła odpowiedzi (bezrobotna).

W grupie 9 badanych mężczyzn, 2 osoby zadeklarowały wsparcie ze strony pracodawców w stopniu bardzo wysokim, 1 w wysokim, 4 w stopniu średnim, 2 nie udzieliło odpowiedzi.

Zarządzanie. Na 50 badanych kobiet – 4 zadeklarowały wsparcie ze strony pracodawców w stopniu bardzo wysokim, 13 w stopniu wysokim, 8 w stopniu średnim, 6 w stopniu niskim, 8 w stopniu bardzo niskim, 11 nie udzieliło odpowiedzi na pytanie (9 osób pracujących i 2 bezrobotne).

Na 12 mężczyzn, 2 zadeklarowało uzyskanie wsparcia od pracodawców w stopniu bardzo wysokim, 1 w stopniu wysokim, 2 w stopniu średnim, 5 w stopniu bardzo niskim, 2 nie udzieliły odpowiedzi (1 osoba pracująca i 1 bezrobotna).

Pytanie 4. Jakiego rodzaju wsparcia udzielili pracodawcy studentom w trakcie studiów?

Na ogólną liczbę 105 badanych 40 osób zadeklarowało uzyskanie wsparcia organizacyjnego ze strony pracodawcy, 11 finansowego, 3 zarówno organizacyjne, jak i finansowe, 51 nie udzieliło odpowiedzi.

Wśród 80 uczestniczących w badaniach kobiet – 27 kobiet zadeklarowało uzyskanie od pracodawcy wsparcia organizacyjnego, 10 finansowego, 3 zarówno organizacyjnego, jak i finansowego, 40 nie udzieliło odpowiedzi. Na 25 badanych mężczyzn – 13 potwierdziło uzyskanie wsparcia organizacyjnego, 1 finansowego, 11 nie udzieliło odpowiedzi.

Administracja. Na ogólną liczbę badanych 14 kobiet – 5 kobiet zadeklarowało uzyskanie wsparcia organizacyjnego, 1 finansowego, 1 zarówno organizacyjnego,

jak i finansowego, 7 (w tym 4 bezrobotne) nie udzieliło odpowiedzi. Jednocześnie na 4 uczestniczących w badaniach mężczyzn – 1 mężczyzna potwierdził uzyskanie wsparcia finansowego, 3 nie udzieliło odpowiedzi.

Pedagogika. Na 16 uczestniczących w badaniach kobiet – 3 kobiety (wszystkie pracujące) potwierdziły uzyskanie wsparcia organizacyjnego, 1 (pracująca) uzyskała wsparcie finansowe, 12 (w tym 11 pracujących i 1 bezrobotna) nie udzieliło odpowiedzi. W grupie 9 badanych mężczyzn – 8 mężczyzn (pracujących) potwierdziło uzyskanie wsparcia organizacyjnego oraz 1 (pracująca) nie udzieliła odpowiedzi.

Zarządzanie. Na 50 badanych kobiet – 19 kobiet (wszystkie pracujące) zadeklarowało uzyskanie wsparcia organizacyjnego od pracodawcy, 8 (w tym 7 pracujących i 1 bezrobotna) potwierdziło uzyskanie wsparcia finansowego, 2 (pracujące) uzyskały wsparcie zarówno organizacyjne, jak i finansowe, 21 (20 pracujących i 1 bezrobotna) nie udzieliło odpowiedzi.

Na 12 mężczyzn – 5 zadeklarowało wsparcie organizacyjne ze strony pracodawców, 7 (w tym 4 pracujących i 3 bezrobotnych) nie udzieliło odpowiedzi.

Analiza i interpretacja wyników badań. Analizując wsparcie, jakie studenci III roku studiów pierwszego stopnia uzyskali w trakcie studiów od rodziny i pracodawców, należy stwierdzić, iż rodziny wspierają w stopniu *wysokim* (37,14% badanych, w tym 10,5% kobiet i 4,76% mężczyzn), *bardzo wysokim* (28,57% badanych, w tym 20% kobiet i 8,57% mężczyzn) oraz *średnim* (16,19% badanych, w tym 10,47% kobiet i 5,71% mężczyzn). Nieliczni określili wsparcie rodziny w stopniu *niskim* – 3,80% badanych, w tym 2,85% badanych i 0,95% mężczyzn i *bardzo niskim* – 2,85% badanych, w tym 1,90% kobiet i 0,95% mężczyzn. 11,42% badanych, w tym 8,57% kobiet i 2,85% mężczyzn nie udzieliło odpowiedzi.

Wyniki dotyczące wsparcia udzielanego przez pracodawców wskazują, iż dominującą grupą są pracodawcy, którzy wspierali studentów w stopniu *średnim* (22,85% badanych, w tym 16,19% kobiet i 6,66% mężczyzn), *wysokim* (17,14% badanych, w tym 15,23% kobiet i 1,90% mężczyzn). Jedynie 8,57% badanych zadeklarowało uzyskanie wsparcia od pracodawców w stopniu *bardzo wysokim* (w tym 4,76% kobiet i 3,80% mężczyzn), 6,66% badanych uzyskało wsparcie od pracodawców w stopniu *niskim*. Jednak najliczniejszą grupą byli respondenci potwierdzający uzyskanie wsparcia od pracodawców w stopniu *bardzo niskim* – 25,71% badanych, w tym 16,19% kobiet i 7,61% mężczyzn. 19,04% badanych, w tym 15,23% kobiet oraz 3,80% mężczyzn, nie udzieliło odpowiedzi.

Wyniki badań pokazują, iż rodzina jest najpewniejszym wsparciem dla studentów. Dominująca grupa studentów potwierdza uzyskanie wsparcia w stopniu *wysokim*, *bardzo wysokim* oraz *średnim*. Jednocześnie pracodawcy udzielają wsparcia w stopniu *średnim* i *wysokim*, co oznacza, iż mimo trudnej sytuacji ekonomicznej wielu firm, pracodawcy wspierają rozwój zawodowy pracowników (9-osobowa grupa studentów, tj. 8,57% ogółu badanych, deklarowała uzyskanie od pracodawców wsparcia w stopniu *bardzo wysokim*).

Badania dostarczyły także wiedzy w zakresie rodzaju wsparcia uzyskanego przez badanych studentów. Zarówno w przypadku rodziny, jak i pracodawców najliczniej

badani studenci deklarowali uzyskanie *wsparcia organizacyjnego* (52,38% badanych deklarowało wsparcie rodziny, 38,09% badanych od pracodawców). W przypadku *wsparcia finansowego* licniejszą grupę byli pracodawcy – 10,47% osób uzyskało wsparcie od pracodawców, a 7,61% od rodziny.

Wsparcie *zarówno organizacyjne, jak i finansowe* zadeklarowało – ze strony rodziny – 9,52% badanych i 2,85% od pracodawców. W odpowiedzi *różne* badani deklarowali uzyskanie *emocjonalno-mentalne* wsparcia rodziny (2,85% badanych osób), w przypadku pracodawców żaden z badanych nie zadeklarował tego typu wsparcia.

Na 105 respondentów – 26,66% osób (w przypadku rodziny) oraz 48,57% osób (w przypadku pracodawców) nie potwierdziło żadnego rodzaju wsparcia ze strony rodziny i pracodawców, co może oznaczać, iż decyzja o podjęciu studiów była podjęta bez żadnych konsultacji.

Zaprezentowane wyniki badań ukazują zaangażowanie rodziny i pracodawców w proces kształcenia studentów. Wsparcie tych podmiotów niejednokrotnie decyduje o podjęciu lub kontynuowaniu studiów.

Bibliografia

1. Giddens A., *Socjologia*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2012.
2. Kust I., *Wyzwania dla edukacji permanentnej wobec zmieniającego się rynku pracy*, [w:] I. Janicka, M. Znajmiecka-Sikora (red.) *Rodzina i kariera: równoważenie czy konflikt ról?*, UŁ, Łódź 2014.
3. Janicka I., Znajmiecka-Sikora M. (red.) *Rodzina i kariera: równoważenie czy konflikt ról*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014.
4. Kust I., *Rola pracodawców w kształtowaniu sylwetki absolwenta uczelni* [w:] ANNALES UMCS, sectio J, PAEDAGOGIA – PSYCHOLOGIA, 2013, vol. XXVI, 1–2, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2013.
5. Michalak-Dawidziuk J., *Lifelong learning – potrzeba współczesnego rynku pracy czy całonocna autokreacja człowieka?* [w:] I. Paszenda, R. Włodarczyk, *Transgresja w edukacji*, T. 2 Impuls, Kraków 2014.
6. Michalak-Dawidziuk J., *Praktyczny wymiar kształcenia na poziomie studiów wyższych a współczesny rynek pracy*, [w:] ANNALES UMCS, sectio J, PAEDAGOGIA – PSYCHOLOGIA, 2013, vol. XXVI, 1–2, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2013.
7. Nowakowska-Siuta R., *Szkolnictwo wyższe w wybranych krajach Europy Zachodniej po II wojnie światowej*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2007.

dr Joanna MICHALAK-DAWIDZIUK

Wyższa Szkoła Menedżerska

Warszawa

jmichalak@onet.eu